

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se našteje enkrat, po 5 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo na naročevanje.

Ob novem letu vabimo uljudno vse dosedanje naročnike „Slov. Gospodarja“, naj se naročijo še na dalje za leto 1898 na list, ki je in še tudi naprej zagovarja resno in vestno koristi sv. cerkve in slov. ljudstva pa ne išče v tem, kakor kaže že njegova cena, nikjer svoje koristi. — Z novim letom bodo izhajal v večji obliki in sicer 27 × 40 cm., vendar se mu cena ne zviša. — Kdor more naj pristopi med deležnike „katol. tisk. društva“, da se „Slov. Gospodar“ vzdrži tudi nadalje pri tej nizki ceni.

Deležnina „katol. tisk. društva“ znaša za celo leto 5 gold. in je v tem že tudi naročnina za „Slov. Gospodarja“. **Naročnina** pa znaša za celo leto 2 gold. 50 kr. in za pol leta 1 gold. 30 kr. ter za četrť leta 65 kr.

Naročnina se pošlje najlaglje po poštnih nakaznicah upravnistvu „Slov. Gospodarja“ v tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Odbor kat. tisk. društva.

Deželni zbor.

Deželni zbor se je dne 28. dec. otvoril s sv. mašo, katero so služili v stolnici mil. knezoškof graški, katere se je udeležilo nad 20 deželnih poslancev, cesarski namestnik in nekateri višji uradniki. Ob 11. uri se je pričelo zborovanje v deželni hiši. Cesarski namestnik je pozdravil, seve zopet samo v nemškem jeziku, deželne poslance, naštel, kaj je v tem letu vlada storila na korist dežele, prosil za nadaljno zaupanje deželnega zbora ter naznanil, da je presvettli cesar dovolil, da se je smel odpovedati deželni glavar grof Wurmbrand radi boleznii svoji službi ter imenoval grofa Edmunda Attemsa za novega deželnega glavarja. Tu so nemški liberalci in narodnjaki zakričali svoj »bravo«, nekateri pa »hajlali«.

Ko zasede grof Attems predsedniški stol, se spominja svojega prednika grofa Wurmbranda ter mu izreče zahvalo za njegovo delovanje; zbornica je pa pri teh besedah molčala, v znamenje, da to delovanje pač ni bilo v poseben prid naši deželi. Našel je na to deželni glavar mnogotere postavne načrte, ki so se od strani deželnega odbora predložili deželnemu zboru. Najvažnejši med njimi je načrt postave, naj se po predlogu Stallner-jevem volilna postava za okrajne zastope spremeni v tem smislu, da v prihodnje ne bo samo direktni davek od volilskih zemljišč (najmanje 60 gld.), temveč tudi od hiš merodajen za pravico, voliti v velikem posestvu. Če se ta predlog sprejme in potrdi, potem se bo večina nekaterih okrajnih zastopov, na pr. v Celju in Ptuju celó spremenila. Vsak celjski in ptujski meščan, če mora od svoje hiše plačevati 60 gld. hišnega davka, ne da bi imel kaj zemljišča, bo smel voliti med velikimi posestniki; Slovenci bi potem bili še bolj v kot stisnjeni, kakor dozdaj.

Naj torej vse kmečke občine vložijo po svojih poslancih prošnjo na deželni zbor, da se ta predlog deželnega odbora odkloni. Ob enem naj prosijo, da se napravi celó nova postava za volitve v okrajne zastope in sicer tako, da se bo število okrajnih zastopnikov odločilo po številu prebivalcev in po visočini davkov. Potem takem ne bodo po nekaterih naših okrajnih zastopih in okrajnih šolskih svetih zvonce nosili nemškutarski liberalci. Če se umeri pravično število okrajnih zastopnikov po visočini davkov, bo na pr. v konjiškem okrajnem zastopu sedelo med 36 okrajnimi odborniki 31 kmečkih zastopnikov in le 5 trških odbornikov. Ako bi se pa ozir jemal samo le na prebivalstvo konjiškega okraja, bomo imeli v okrajnem zastopu 33 kmečkih in 3 trške odbornike. Tako bi zahtevala pravica. Več kakor pravico pa naše ljudstvo ne zahteva. Oj zlata beseda: krščanska pravica; kje si?

Deželni odbor je predlagal, naj se dovoli začasno pobiranje deželnih doklad, dokler se finančna postava ne sklene. K temu predlogu se je oglasil nemško-narodni poslanec Walz ter tarnal o nekem zatiranju nemškega ljudstva, nadalje o tem, da so se znani ropotači in rogovileži vrgli vun iz državnega zbora ter izrazil svojo bojazen, češ, vlada bi utegnila tudi z deželnim zborom napraviti tako, kakor je napravila z državnim zborom. Walzu so nemški poslanci in poslušalci silno »hajlali«. Novoizvoljeni poslanec Rokitansky se je pa predznil, naravnost napasti nemške katoliške deželne poslance, češ, da obžaluje, da mora z njimi vred sedeti v zbornici. K tem njegovim neizmerno ošabnim besedam so grozno zahruli njegovi nemški pristaši in poslušalci na galeriji.

Cesarski namestnik je nato zagovarjal sedajšnje vlado, češ, da je vse poskusila, kar je mogoče, da se napravi složnost in mir, da bi se moglo redno zborovati v državnem zboru in da je neopravičeno nezaupanje, ki se razodeva proti vladi. — Poslanec Posch pravi, da je pri nas vse začasno (provizorično), začasne so vladne naredbe za celo državo, začasne finančne naredbe za deželo, začasna nagodba z Ogersko, začasen je tudi on kot poslanec. Slednjič se pritožuje nad tem, da se svota 2 $\frac{1}{2}$ miliona gld., ki bi se imela odpisati od zemljiškega davka, že ni odpisala za leto 1897. Novoizvoljeni poslanec Sahner se pritožuje proti temu, da bi imeli nadzorniki deželnih vsprejetišč nadzorovati tudi krajne ubožne svete. To skrb naj prevzamejo po njegovih mislih okrajna glavarstva.

Deželni odbornik dr. Deršata predlaga po teh govorih, naj se dovoli pobirati 39% deželne doklade, dokler se ne sklene nova finančna postava za leto 1898. Deželni zbor je temu pritrtil brez ugovora.

Prebrala se je še interpelacija Rokitanskega na vlado. Potem je deželni glavar izjavil, naj se seja sklene

in prihodnja seja skliče dne 10. jan. To se je tudi sprejelo. Deželni glavar je nasvetoval, naj se precej v prvi prihodnji seji izvolijo navadni odseki. Temu pa je ugovarjal dr. Schmiderer, češ, da bi bilo dobro, da se odseki volijo še le v drugi seji, da bodo poslanci imeli več časa, se pogovoriti o osebah, katere se naj volijo v vsak odsek. To je tudi obveljalo in seja se je zaključila.

Razvideli smo iz razprav v tej seji, da so strune v deželnem zboru še bolj napete, kakor ob koncu zadnjega zasedanja deželn. zbora. Bati se je, da bodo nemški rogovileži surovo postopali proti manjšini deželnih poslancev, kakor so to pokazali v državnem zboru. Dozdeva se nam, da bodo ostre puščice letele ne le samo proti slovenskim, temveč še hujše proti poštenim nemškim katoliškim poslancem. Saj so robate besede Walza in Rokitskega to že tokrat pokazale. Govorilo se je obče, da so hoteli tokrat nemški liberalci javno opsovati nemška katoliška poslanca Karlona in Kalteneggerja, katerih pa ni bilo k seji. Iz vsega se vidi, da nemški liberalizem si pomaga danes samo le s krivico in s surovostjo.

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Konec.)

Čitatelji utegnejo pričakovati, da jim sedaj obrišemo organizacijo, katere bi bilo treba, da si opomremo. Ali ni nam še mogoče, jim ustreči, kajti taka organizacija imela bi se ozirati na vse činitelje, ki podjedajo korenine drevesu našega življenja, mi pa smo se doslej temeljiteje bavili le z jednim, z germanizacijo. Nadaljevati je nam torej razpravo našega predmeta in jo, ker s to številko »Slov. Gospodar« letnik konča, tudi završiti, bode nam li to mogoče tako ali tako.

Nemško pest hudo čutimo tudi radi tega, ker v nekterih stanovih naših ljudi ni; tako nimamo inženjerjev, geometrov, elektrotehnikov, kemikov itd. Dandanes narod, ako hoče biti samostalen, brez teh stanov ne sme biti; pred 50 leti bi se to ne bilo dalo trditi; ali odkar je na naših tleh prvokrat zadrdral hlapon, so pridobitki na polju fizike, kemije in uporabne mehanike se toliko množili, in tudi na naše življenje postali toli uplivni, da za nje ne more ostati gluhi in slepi posameznik, kamo li narod, ki teži po samostanosti. Za navedene stroke pripravljajo v prvi vrsti realka. Ta šola je pa našemu narodu bolj ali manj tuja in mu tudi ne leži pri srcu. Zakaj? Realka je dete in služkinja modernih nazorov, s kojimi smo Slovenci doslej se še le malo bavili, in vsled tega tudi nismo čutili potrebe, da bi se je posluževali.

Nadalje je po času novejša uravnava in sicer dobe, v kateri smo Slovenci bili le zato na svetu, da smo židom in židovskim Nemcem polnili žepe, ne pa v svojo korist se smeli kaj učiti; sicer pa bi nam to zadnje po realkah tudi ne bilo mogoče, ker so vse trdo nemške, osnovane, torej le za Nemce, akoravno je tudi mi plačujemo. Na realkah še niti paralel nimamo, in je duh, ki veje v njih prostorih, čisto nemški, v najnovejši dobi pruski; na realki se nam vsak otrok izneveri. In nazadnje se realka tudi radi tega vernemu slovenskemu ljudstvu prikupiti ne more, ker je tam verstvo potisneno v zadnji kot. V prvih starih letih še mladenič nekaj sliši o Bogu, potem pa, ker veronauka ni več, tudi o njem ni več ne duha ne sluha. In ravno na realki, kjer je pouk v tem oziru jednostranski, da se mladeničem le polnijo glave s praktičnimi znanostmi, bilo bi treba, da se veronauk uči prav intenzivno. Slovenci moramo dobiti svoje realke, ali ob jednem

nam bode skrbeti, da se tako uravnajo, da nam ne bodo v moralno škodo.

Nadalje se germanizaciji ne moremo ustavljati, ker smo povsem zavisni od nemške prosvete ali kulture. Kamor se ozremo, povsod smo pripeti na nemštvo, kar uživamo, prežvekujejo nam Nemci. Če je res, da se po hrani človeško telo v sedmih letih obnavlja, ter da smo to, kar jemo, in če bi se dala telesna hrana gledé na učinek primerjati z dušno, potem bi slovenskega v nas že davno ne bilo nič več; ali hvala bodi Bogu, da se narod ne presnavlja tako hitro. Narod trebuje v to, kakor nas uči zgodovina, stoletja; in glejte čudo, narod slovenski živi pod nemskim žezlom že tisoč let, in menda nikdar se svojega bitja ni zavedal tako živo, kakor sedaj; to je naša največja tolažba. In čim bolje se bodedo otresovali tujih spon, tim bolje se bodedo zavedali slovenstva, in tim sigurneje se nam bliža doba pravega našega življenja. Nismo umirali, spali smo le zakleto spanje, in zdaj se dramimo, na vseh koncih postaja živo. Na noge, naprej zastava Slave! Da govorimo z mirno dušo: Pod habsburško krono hočemo ostati, njej smo prisegli, ko si jo je na glavo djal prvi praded cesarske naše rodovine, nezvestoba ni slovenska lastnost, ali slovenska lastnost je ljubezen do prostosti narodne samostanosti, in do te moramo priti, naj velja, kar hoče.

Končno pa moramo uzrokov za uspehe dosedanje germanizacije iskati tudi v vas samih. Dokler svojih slabostij ne spoznamo, ne bodedo se poboljšali, pa tudi ni misliti, da bi se nam zboljšalo. V nas je vse premalo moralne sile, premalo navdušenja; tega pa ni, ker smo pré-, predolgo hlapčevali in tudi, ker nam ni dosti jasno, kaj naj hočemo. Tim več bi naj bilo moralne sile v nas, ker je vse zoper nas in ker nam vsakega orožja nedostaja; sosed Nemeč je zoper nas, vlada je zoper nas, slabi smo, ker nas je malo, revni smo — ali nekaj imamo: talentov vse polno, v tem pa ni lahko najti naroda, ki bi se z nami smel meriti. Ali, ali — ko bi ti talenti delali, in vrh tega še čvrsto in složno delali! Ne bilo bi se nam bati. Toda naših najboljših talentov ne zgane nič, dasi se tudi že priprosti narod giblje. Ali vas tudi ne zgane misel, da slovenskemu narodu po tisočletnem duševnem jetništvu vendar enkrat se utegnejo odpreti vrata, skozi katera stopi v boljšo prihodnost? Poglejmo k našim sovražnikom! Koliko sile proizvajajo oni, ki se napirajo vedoma za laž, za najkrutejšo krivico! In v nas bi je ne bilo vzbuditi za najpravičnejšo, tako vzvišeno stvar? Če sedanji kritični položaj ne izzove na branik vsakega izmed nas, potem nam sploh ni pomagati, potem dokažemo, da življenja, duševne prostosti, narodne samostanosti nismo vredni, in potem je gotovo tudi ne bodedo deležni. Nadalje smo vse prelahkomiselni, tako, da nam ni najti para; mi v veselih družbah popivamo, Nemci pa kupujejo naša posestva, in nazadnje smo zadovoljni, da njim smemo služiti kot hlapci. Nemeč si lahko več dovoljuje, ker je bogatejši, a mi smo siromaki, mi moramo biti varčni do skrajnosti. Ko bi naši slovenski domovini bilo pomagano z napivanjem bila bi že davno najsičajniša dežela v Evropi. Vedno si imamo misliti, da smo Slovenci velika družina, ki ima za svoj narodni imetek skrbeti ravno tako, kakor vsaka mala družina za svojega. Če bodedo to imeli pred očmi, ne bodedo svojega krvavo zasluženega denarja nosili Nemcem ter jih bogatili in jim množili moč, da nas lahko tem huje bijejo. Tudi njihove postopke vse premalo uvažujemo ter jih ne smatramo resno. Ko so se rodile šulvereinske podružnice, smo se posmehovali in tolažili, da bode Nemcem veselje do njih že zopet minolo. Ali sčasoma je vendar jelo minevati